

Spørgsmål vedrørende revisionen af rødli- sten

Fagligt notat fra DCE – Nationalt Center for Miljø og Energi

Dato: 2. december 2021 | 90

AARHUS
UNIVERSITET

DCE – NATIONALT CENTER FOR MILJØ OG ENERGI

Datablad

Fagligt notat fra DCE – Nationalt Center for Miljø og Energi

Kategori: Rådgivningsnotat

Titel: Spørgsmål vedrørende revisionen af rødlisten

Forfattere: Jesper Erenskjold Moeslund

Institution: Aarhus Universitet, Institut for Ecoscience

Faglig kommentering: Rasmus Ejrnæs

Kvalitetssikring, DCE: Jesper R. Fredshavn

Rekvirent: Miljøministeriet

Bedes citeret: Moeslund, J.E. 2021. Spørgsmål vedrørende revisionen af rødlisten. Aarhus Universitet, DCE – Nationalt Center for Miljø og Energi, 10 s. – Fagligt notat nr. 2021 | 90
https://dce.au.dk/fileadmin/dce.au.dk/Udgivelser/Notater_2021/N2021_90.pdf

Gengivelse tilladt med tydelig kildeangivelse

Foto forside: Vibefedt (*Pinguicula vulgaris*, rødlistekategori: *Næsten truet*) ved Tversted i Nordjylland.
Foto: Jesper Erenskjold Moeslund

Sideantal: 10

Miljøministeriet har som led i besvarelse af et udvalgsspørgsmål ønsket at inddrage DCE's besvarelser af to henvendelser fra en borger vedrørende Den Danske Rødliste. Henvendelserne er indkommet til Aarhus Universitet i hhv. maj og juni 2021 og er besvaret umiddelbart herefter via mail til spørgeren (se detaljer nedenfor). Med dette DCE-notat offentliggør DCE spørgsmålene og DCE's besvarelser, i den form, de oprindeligt blev givet, da spørgsmålene og svarene har en så generel karakter, at de også er relevante for en bredere kreds. I de vedhæftede besvarelser har vi dækket spørgerens navn, da det ikke er relevant i denne sammenhæng.

Spørgsmålene vedrører generelt revisionen af rødlisten, og de principper, der siden Rødliste 2010 har været brugt til rødlistevurdering af danske arter. De vedrører bl.a. mulighederne for at sammenligne med tidligere rødlistevurderinger, med forbehold for de ændringer, der er foretaget, og inddragelsen af rødlistekategorien *Data Deficient* (DD) som en del af de rødlistede arter.

Spørgsmål og DCE's svar findes herunder.

Svar på spørgsmål sendt til rektoratet på Aarhus Universitet

Hermed fremsendes svar på dine spørgsmål sendt til rektoratet på Aarhus Universitet d. 24. maj 2021:

BIOS Roskilde

Ole Hertel
Institutleder

Dato: 28. maj 2021

Mobiltlf.: +45 3018 3114
E-mail: oh@bios.au.dk
Web: au.dk/oh@bios

Afs. CVR-nr.: 31119103

Side 1/3

Spørgsmål til rektoratet på Aarhus Universitet:

1. Er det Aarhus Universitet værdigt, at en fagligt formuleret tvivl omkring et arbejde, AU har haft ansvaret for, afstedkommer sådanne reaktioner og 'svar' fra UA's medarbejdere?
2. Vil Universitetet snarligt, nu da spørgsmålene er blevet ledelsen bekendt, udarbejde et offentligt svar på universitets konklusion omkring, "hvilken vej har biodiversiteten reelt udviklet sig siden 2010?"

Ad 1

Aarhus Universitet er omfattet af de almindelige regler for offentligt ansattes ytringsfrihed. Her gælder bl.a.: 'Som offentligt ansat er man beskyttet af grundlovens bestemmelse om ytringsfrihed. Det betyder, at man på egne vegne kan deltage i den offentlige debat og fremsætte personlige meninger og synspunkter. Det gælder også emner, der vedrører ens eget arbejdsområde.' Aarhus Universitet kan og vil derfor ikke blande sig i, hvad en ansat skriver på egne vegne på fx sociale medier, så længe det ligger inden for lovens rammer. https://www.justitsministeriet.dk/sites/default/files/media/Pressemeddelelser/pdf/2016/vejledning_om_offentligt_ansattes_ytringsfrihed.pdf

Ad 2

Aarhus Universitet mener, at rødlisteprocessen og resultaterne er beskrevet meget grundigt på vores hjemmeside. I afsnittet 'Om Rødlisten' er der meget detaljerede beskrivelser af rødlistemetoderne, rødlistekategorierne, hver enkelt rødlistebedømmer og endelig en liste over hyppige spørgsmål om rødlisten med tilhørende svar (se:

<https://bios.au.dk/forskningraadgivning/temasider/redlistframe/om-roedlisten/faq/>) Vi mener derfor, at der er fuld åbenhed om, hvad der er gjort og hvorfor. Vi har imidlertid bedt Jesper Erenskjold Moeslund, der er projektleder for rødlistearbejdet på Institut for Bioscience, om at forholde sig til SGs spørgsmål og hans svar følger nedenfor. Jesper kan kontaktes direkte, hvis der er flere spørgsmål, eller der er behov for en uddybning af nogle af punkterne (mail: jesper.moeslund@bios.au.dk - telefon: 2322 7111)

Om den danske rødliste:

I Danmark og i langt de fleste andre lande anvendes International Union for Conservation of Nature's (IUCN) kriterier og guidelines, når vi gennemfører rødlistevurderinger. Det er internationalt anerkendte kriterier og guidelines som det har taget årtier at udvikle, og vi betragter dem rent fagligt som langt det bedste udgangspunkt til rødlistevurderinger.

IUCN definerer termen 'Truede arter' ('Threatened species') som arter henført til kategorierne CR, EN og VU. Det gør vi også i Danmark.

IUCN definerer ikke termen 'Rødlistede arter', men lader det være op til hvert enkelt land at definere hvordan den skal bruges. Landene kan også undlade at bruge termen og finde på andre, hvis de måtte ønske det. I Danmark har vi tidligere brugt betegnelsen om arter henført til kategorierne RE, CR, EN, VU og NT, altså de regionalt uddøde, truede og næsten truede arter. Det har vi ændret siden sidste rødliste, og inkluderer nu – ligesom vores nabolande Norge og Sverige – kategorien DD som en del af de rødlistede arter, fordi det er det, der fagligt giver bedst mening.

De fleste af de arter som tilhører kategorien DD ('Data Deficient'), ved vi stort set ingenting om, og det er der en grund til: en stor del af dem er kun blevet fundet én eller få gange her i landet. Det betyder, at chancen for at disse arter er overordentligt sjældne og formentlig pressede er relativt stor, og derfor har vi ligesom vores nabolande valgt, at de bør være en del af de rødlistede arter, for at lade tvivlen komme arterne til gode. En anden og vægtig årsag til at DD-arter er en del af de rødlistede arter, er vores praktiske erfaring med arbejdet med rødlisten: Vi vil gerne i så vid udstrækning som muligt sikre, at ingen arter henføres til andre kategorier end DD (fx EN eller VU), hvis der ikke er tilstrækkelige data. Det mål kan vi bedre opnå ved at lade kategorien DD tælle som en del af de rødlistede arter, for så er der ingen eksperter, der kan overveje om arterne mon bliver 'glemt', hvis de ender i DD. Ved at lade DD tælle som en del af de rødlistede arter, øges rødlistens troværdighed væsentligt, fordi eksperterne med ro i sindet kan bruge DD, som den er tiltænkt: nemlig til de tilfælde, hvor der er meget stor tvivl om status pga. manglende data.

Rødlisten har stor bevågenhed, og vi ønsker, at den udgør et så videnskabeligt solidt og objektivt grundlag for dansk naturpolitik og forvaltning som muligt. Det er forståeligt, at denne nye anvendelse af kategorien DD kan give anledning til en bekymring for, om arterne nu vil virke mere truede end de reelt er siden sidste rødliste. Vi vil derfor gerne uddybe og forklare nogle af de misforståelser, der er opstået:

En række arter ændrer kategori, når vi opdaterer rødlisten. Nogle går fx fra at være kritisk truede (CR) til at være sårbare (VU), mens andre fx går fra at være livskraftige

(LC) til at være næsten truede (NT). Det er imidlertid meget vigtigt at slå fast, at det at arterne ændrer kategori, ikke nødvendigvis afspejler, at arterne reelt har fået det værre eller bedre i naturen. En ændring kan lige så vel skyldes, at vi har fået bedre viden om en art, at taksonomien har ændret sig eller sågar at der er sket en fejl i sidste vurdering af en givet art. Det kan illustreres ved et tankeeksperiment: Hvis man forestiller sig, at ingen arter har fået det værre eller bedre i naturen siden sidste vurdering, men at de fleste af dem har ændret kategori fra EN til LC, fordi vi har fået en nye, solide data (og derfor er blevet klogere). I dét scenarie ville der nu være langt flere LC-arter, og det ville kunne tolkes sådan, at arterne har fået det meget bedre. Reelt har arterne i naturen i dette tankeeksperiment ikke oplevet nogen ændringer, de har det nøjagtig ligesom tidligere, og det giver derfor ikke mening, at sammenligne tallene uden at tage højde for hvorfor arterne har ændret kategori. Den fejl kommer man netop til at begå hvis man bruger Tabel 4 (<https://bios.au.dk/forskningraadgivning/temasider/redlistframe/roedliste-2019/forskelle/>) som udgangspunkt, og man vil få et forkert indtryk at naturens faktiske udvikling, hvis man gør det således. Tabellen findes kun på hjemmesiden, fordi vi ønsker åbenhed om rødlistetallene, selvom den kan give anledning til misforståelser.

En anden bekymring går på, om andelen af kategori DD vil stige, når vi i fremtiden skal vurdere arter, der endnu ikke er på rødlisten (da det kunne tænkes, at der er mange relativt lidet kendte arter blandt dem). Det er imidlertid vigtigt at slå fast, at når vi sammenligner to rødlistor, inddrager vi kun arter, som er vurderet på begge rødlistor og tilkomsten af nye arter kommer derfor ikke til at indgå i vores vurdering af hvorvidt arterne er blevet mere eller mindre truede. Vi bruger det såkaldte rødlisteindex (se fx: *Bubb, P.J m.fl. 2009. IUCN Red List Index - Guidance for National and Regional Use. Gland, Switzerland: IUCN*). Det er IUCNs helt klare anbefaling, at man anvender rødlisteindexet til at sammenligne to rødlistor og ikke andre metoder (<https://www.iucnredlist.org/assessment/red-list-index>). Udover at rødlisteindexet kun tager udgangspunkt i arter, som er vurderet på begge rødlistor, så inddrager det også kun arter, som reelt har ændret status i naturen. Med andre ord, vi sammenligner her kun vurderinger, hvor ændringerne er reelle, og vi sammenligner kun arter, som er vurderet på begge lister.

Vi står derfor ved den konklusion, vi har meldt ud - at arterne i Danmark samlet set er blevet en lille smule mere truede siden 2010 – for den er netop baseret på rødlisteindexet, som er den eneste meningsfulde måde at sammenligne to rødlistor på og fagligt set den mest objektive.

Venlig hilsen

Ole Hertel
Instituttleder

Svar på spørgsmål vedrørende den danske Rødliste

Dette brev er udfærdiget som svar på din seneste e-mail henvendelse af 28 juni 2021 med supplerende spørgsmål, og dit fremførte ønske om skriftlig besvarelse af dine oprindelige spørgsmål vedrørende den danske Rødliste. Det er Institut for Bioscience, der rådgiver Miljøministeriet omkring den danske Rødliste, og som institutleder har jeg det overordnede ansvar for dette arbejde. Dette er baggrunden for, at det er mig, som fremsender svar på dine spørgsmål.

På baggrund af de spørgsmål du fremsendte per e-mail den 9. juni 2021, er jeg bekendt med, at du har haft en uddybende telefonsamtale den 23. juni 2021 med projektleder for Rødlisten Jesper Erenskjold Moeslund på initiativ fra sidstnævnte. De nedenstående svar er en skriftlig version af de svar, der også blev givet under denne samtale, hvor du gentog, at du gerne ville have svarene på skrift.

De spørgsmål, som du har stillet os, er i det følgende angivet med sort skrift, mens vores svar er angivet med rød skrift.

BIOS Roskilde

Ole Hertel
Institutleder

Dato: 29 Juni 2021

Direkte Tel.: +45 30183114
Mobile Tel.: +45 3018 3114
E-mail: oh@bios.au.dk
Web: au.dk/en/oh@bios

Sender's CVR no.:
31119103

Page 1/4

1. Er det muligt at få forelagt, hvordan AU's, nu flere gange reviderede Rødliste-hjemmeside, oprindeligt så ud, da den nye Rødliste blev præsenteret i 2019?

Det er en misforståelse, at der skulle være foretaget en revidering af vurderingerne i Rødlisten efter de blev udgivet den 15. januar 2020. Vi har rettet stavefejl på hjemmesiden. Desuden forsøger vi at følge med en hastig udvikling inden for taksonomien. Det gælder særligt i forhold til svampe og mosser, hvor vi har ændret enkelte navne på arter, hvor der netop er sket ændringer i taksonomien. AU bestræber sig naturligvis på at have så opdaterede navne som muligt i Rødlisten. Opdateringerne af navngivningen har medført at enkelte (ca. 10-20) vurderinger har måttet sammenlægges, når to arter, som man tidligere betragtede som forskellige, viser sig at være én og samme art.

2. Er det muligt at få forelagt alle de efterfølgende opdateringer?

Se svar til spørgsmål 1. AU har planer om at opdatere vurderingerne for dag-sommerfugle i nær fremtid. Det vil imidlertid altid fremgå tydeligt, når vurderinger på Rødlisten er opdaterede. Pt. udvikles også et system, så den hidtidige version af Rødlisten gemmes og lægges op, således at man altid kan tilgå alle tidligere versioner på hjemmesiden for Rødlisten. Da vi ikke har opdateret vurderingerne i Rødlisten siden 15. januar 2020, så har dette endnu ikke været aktuelt.

3. Hvad var baggrunden for, at man i første omgang undlod at inddrage DD-gruppen i Rødliste 2010, men valgte at gøre det i en af revisionerne i foråret 2020, senest 6.04.2021?

Der ligger grundige faglige drøftelser bag den beslutning, som blev truffet på en Rødlisterworkshop i foråret 2013. Denne workshop havde deltagelse af eksperter for de fleste af Danmarks artsgrupper. AU gør i den forbindelse opmærksom på, at vores nabolande Norge og Sverige følger samme praksis som os. Vi har i øvrigt et fagligt samarbejde og netværk med forskerne i vores skandinaviske nabolande.

4. Kom forslaget om at inddrage DD-gruppen i Rødliste 2019 i første omgang fra Miljøstyrelsen eller fra AU, og hvilken dato fandt det sted?

Se svaret på spørgsmål 3.

5. Hvilke overvejelser gjorde AU sig, forud for offentliggørelse af Rødliste 2019, for tydeligt at kommunikere, at Rødlisten ikke som hidtil udtrykker antallet af truede arter? Dette med henblik på at sikre, at denne ændring ikke ville føre til misforståelse og vildledning?

Vi har på AU stor erfaring med at publicere og kommunikere arbejde af denne karakter; en erfaring vi har opbygget gennem udførelsen af forskningsbaseret myndighedsrådgivning gennem flere årtier. Vi er også meget opmærksomme på risikoen for misforståelser, og kommunikationen af Rødlisten har derfor været drøftet intensivt under hele forløbet med offentliggørelsen. Dette gælder bl.a. Tabel 4 på Rødlisterens hjemmeside (redlist.au.dk), som vi er opmærksomme på indimellem er genstand for mistolkninger. Når tabellen alligevel præsenteres på hjemmesiden, så skyldes det, at vi både ønsker og har pligt til at være åbne omkring data i vores rådgivningsarbejde. Under forberedelserne til publiceringen af Rødlisten har AU udarbejdet en sektion med ofte stillede spørgsmål (FAQ), som netop adresserer mange af de mest gængse tvivls-spørgsmål. Se <https://bios.au.dk/forskningraadgivning/temasider/redlist-frame/om-roedlisten/faq/>. Herudover har AU haft fokus på at give brugerne mulighed for at sammenligne med tidligere lister, og hurtigt at kunne lokalisere ændringer eller forskelle (Se menupunkterne på:

<https://bios.au.dk/forskningraadgivning/temasider/redlistframe/roedliste-2019/>). Slutteligt har vi nøje drøftet ordlyden af vores pressemeddelelse og kommunikation til medierne for præcist at kommunikere at "Efter nøje analyse af disse nye vurderinger ses en lille – men statistisk signifikant – tilbagegang for de danske arter samlet set; de er generelt blevet lidt mere truede end de var, da de sidst blev vurderet i Rødliste 2010". Vi har vægtet at kommuni-

kere resultaterne af Rødlisten ved brug af rødlisteindeks, da det er eneste meningsfulde måde at sammenligne to rødlistes. Se <https://bios.au.dk/forskning/graadgivning/temasider/redlistframe/roedliste-2019/sammenligning/>. Se i øvrigt pressemeddelelsen her: <https://dce.au.dk/aktuelt/nyheder/nyhed/artikel/den-danske-roedliste-2019-ny-status-for-danmarks-planter-dyr-og-svampe/>.

6. Sådanne misforståelser og vildledninger, både hos NGO'er, i den politiske debat og i medierne, har dannet baggrund for det nu afsluttede lovgivningsarbejde og den politiske præsentation af Naturnationalparker og udlæg af urørt skov. Hvilket uundgåeligt også må have været AU bekendt. Er der eksempler på, med dato og dokumentation, at AU efterfølgende aktivt har forsøgt at korrigere sådanne vildfarelser?

AU er uenig i at der er tale om vildledninger, som skulle have påvirket den politiske debat. AU har løbende været i dialog med Miljøministeriet mhp. at besvare spørgsmål stillet af folketingsmedlemmer, så disse har været velinformerede. Se fx <https://www.ft.dk/samling/2019/alm-del/mof/spm/1046/svar/1678311/2223758/index.htm>. AU har ingen kommentarer til NGOers brug af Rødlisten. Når AU opdager fejl i kommunikation af Rødlisten, så påtaler vi det. Miljøministeriet modtager løbende fagligt velfunderet rådgivning ift. Naturnationalparker og naturforvaltning i øvrigt både fra AU og andre universiteter, og de, der rådgiver herom, er særdeles velvandrede i Rødlisten, i naturforvaltning, og i dansk biodiversitet i øvrigt.

7. På baggrund af den udbredte misopfattelse af Rødliste 2019, er det så en overvejelse hos AU at foreslå etablering af et Rødlisteråd, der fremover kan sikre, at den fremtidige formidling af Rødlisten foregår uafhængig af den institution, der udarbejder den? Dette med henblik på at Rødlisten fremstår i en form, hvor den ikke kan misforstås af almenheden.

AU har ikke indtryk af, at der er tale om en "udbredt misopfattelse" af Rødliste 2019. Vi anerkender, at misforståelser forekommer, og at dette naturligvis er uheldigt. Rødlisten er kompleks, og man kan ikke på nogen simple måde kommunikere alle aspekter af resultaterne på en måde, som garanterer, at det er forståeligt for alle. For netop at formidle Rødlisten til almenheden, så har AU i sin kommunikation fokuseret på hovedresultatet (som det også fremgår af svaret på spørgsmål 5). Som tidligere nævnt, så arbejder AU til stadighed på at forbedre kommunikationen af Rødlisten, og her modtager vi alle former for input med glæde. Dette forslag vil således indgå i vores fremtidige drøftelser om, hvordan vi kommunikerer Rødlisten så klart som muligt.

8. Er det en overvejelse for AU i en offentlig tilkendegivelse tydeligt at beklage, at selvom "arterne i Danmark samlet set er blevet en lille smule mere truede" (kun 8 promille), så har AU's nye beregningsmåde, og ikke mindst formidlingen heraf, i forbindelse med Rødlisten 2019 givet anledning til den almene, fejlagtige forståelse, at det fordoblede antal rødlistede arter afspejler en katastrofal aktuel udvikling i den danske biodiversitet?

Det er naturligvis beklageligt, at nogle brugere af Rødlisten misforstår resultaterne. Blandt andet derfor arbejder vi løbende på at forbedre kommunikationen omkring Rødlisten og dens resultater. AU anvender ikke en ny beregningsmåde til at sammenligne Rødlister, men eftersom Rødliste 2019 er den

kun anden danske Rødliste i historien, som baserer sig på IUCNs kriterier og guidelines, så kan vi først nu sammenligne med tidligere Rødlister. AU har netop bestræbt sig på at bruge denne nye mulighed for at kommunikere hovedresultatet af Rødlisten så klart som muligt. AU vil også fremover bestræbe sig på tydelig kommunikation.

Denne dialog startede med din e-mail af 24. maj 2021, som du fik mit svar på 30. maj 2021. Jeg betragter med ovenstående svar dialogen omkring den danske Rødliste som afsluttet.

Med venlig hilsen

Ole Hertel
Institutleder